

Enric Casanovas, entre nosaltres

Text > EVA VÀZQUEZ

Il·lustració > LAURA REIXACH

Fins que les Sales Municipals de Girona no van inaugurar, per Fires de 1989, l'exposició dedicada a la seva «Ben Plantada no nascuda», molts gironins devien pensar que la relació d'Enric Casanovas amb les nostres terres era la mateixa que hi devia tenir qualsevol altre artista de la seva generació: la de formar part dels referents ineludibles; molt seriós, molt sòlid, però fatalment passat de moda. És el sentiment que solen inspirar les obres que, en un moment determinat, han contribuït a construir un imaginari que anava més enllà de l'ambició i el talent personals i que s'han erigit en símbols d'una època, fins que l'època en què basaven el seu crèdit se'n va en orris. Amb aquella exposició de fa trenta-sis anys, que agafava com a pretext l'encàrrec que li va fer Rafael Masó perquè modelés una «estatueta teresiana» digna de presidir la façana de l'Athenea, el nostre santuari noucentista, i que finalment no va arribar a concretar-se malgrat que Casanovas ja en tenia madurats els esbossos. Fins i tot els més reticents a reconèixer la vena classicitzant de la modernitat van haver de rendir-se a un parell d'evidències.

La primera —que et plegava els genolls davant peces com la *Dona de Fornalutx* o la *Pagesa mallorquina*— era que Casanovas havia format part de l'estirp de Picasso i de Gargallo, i que tornar-se grec no va ser una claudicació, sinó un esforç titànic per revertir el mite romàntic de l'escultura que parla (o encara pitjor, de l'ànima vivent i torturada que porta amagada a dins) per presentar, per fi, una pedra callada, un cos que es fa present i prou. La segona constatació d'aquella exposició de 1989 a les Sales Municipals és que no era pas la primera resurrecció de Casanovas entre nosaltres, sinó com a mínim la quarta, després de les organitzades pel Museu de Tossa i per les desaparegudes galeries Sant Jordi, del carrer del Nord, i Caramany, a la pujada de Sant Domènec. La primera de totes, però, havia tingut un mèrit quasi heroic, perquè l'havien promogut mig d'amagat el 1949, al cap d'un any de la mort de l'escultor, els membres abnegats del Círculo Artístico de Girona, del qual formaven part els pioners de la nostra avantguarda de postguerra, des d'Emília Xargay a Carles Vivó —tan joves, tan intrèpids, gosaria dir que tan mal pagats per la posteritat, si encara ignorem com van esforçar-se a connectar el nostre petit món amb la generació que els precedia en aquell ambient decrepít del franquisme.

Algun dia caldrà escriure la història de l'art de Girona que va sortir de les catacumbes una mica com si planegés una festa clandestina. Fa anys, parlant amb Santi Roca Costa, em va comentar com havia traslladat de Barcelona a Girona, embolicades amb mantes al seient de darrere del seu cotxe particular, unes escultures de Manolo Hugué, a qui els joves del Círculo Artístico també van dedicar una exposició

d'homenatge sota la dictadura. Reia mentre m'ho deia, com si no hagués estat més que una entremaliadura. Avui costa de creure que Casanovas o Manolo fossin gens sospitosos d'atemptar contra cap ordre establert, però les tiranies són tan miserables, tan horribles i absurdes, que tots dos van haver d'arribar fins a nosaltres amagats sota les mantes, com pròfugs d'un altre temps. A vegades, l'avantguarda és tristíssima. Manolo i Casanovas van ser molt amics. Tots dos van morir patint d'artrosi a les mans. Els veig encara junts, a Ceret cap a 1910, mentre l'un li deia a l'altre: «Si llances un capítell romànic muntanya avall i rodola, és que és bo». La seva escultura no té ni una aresta dolenta: totes arriben a baix, on som nosaltres, encara esperant-los.

